

ترسی که مانع شکایت می‌شود

کودک‌آزاری در فضای مجازی شکل می‌گیرد، وی در این باره می‌افزاید: والدین باید با مدیریت هوشمندانه و با تسلط و آشنایی کامل به فضای مجازی، از خطرات احتمالی که فرزندانشان را تهدید می‌کنند جلوگیری کنند. اما در مواردی می‌بینیم که والدین به این فضا آشنایی ندارند و در نتیجه نمی‌توانند راهنمایی و کمکی به فرزندانشان داشته باشند. والدین باید با این فضا آشنا شوند چرا که این فضا، دنیای دوم عصر ماست و همه در عصر جدید با آن درگیر هستیم. فضای مجازی، به نوعی می‌تواند پایگاهی برای آزار و اذیت کودکان و نوجوانان باشد چرا که گاهی باعث تشویق برای فرار دختران می‌شود و به دنبال آن حوادثی چون تجاوز و سوءاستفاده‌های دیگر برایشان رخ می‌دهد. والدین بر اساس نیازمندی و نیازهای فرزندانشان باید خود را به روز کنند تا جلوی پدیده‌هایی مانند فرار فرزندان، آزار و اذیت آنها و... را بگیرند. والدین باید به صورت نامحسوس وارد حریم خصوصی کودکانشان شوند چرا که اگر آنها وارد نشوند، دیگران وارد این حریم خصوصی می‌شوند.

از سویی دولت نیز می‌تواند با اقداماتی به کمک والدین بیاید. طرح صیانت یکی از اقداماتی است که اگر با حضور عده‌ای از اندیشمندان، جامعه شناسان، روانشناسان و کارشناسان ایمنی و حقوقی، پلیس و افراد فرهیخته و با حضور یک کمیته ویژه تشکیل شود و راهکارهایی در رابطه با محدود یا کانالیزه کردن اینترنت برای کودکان و نوجوانان ارائه دهند برای جلوگیری از کودک‌آزاری بسیار مفید و مؤثر است. در تمام دنیا اجازه دسترسی راحت به فضای مجازی برای هر طیف سنی داده نمی‌شود. مشکل دیگری که فضای مجازی دارد این است که اگر خطایی رخ دهد کسی نیست که این خطا را گوشزد کند. در دوران قدیم بواسطه دورهمی و شب‌نشینی‌ها و روابط تنگاتنگ خانواده‌ها اگر فردی مرتکب خطایی می‌شد ریش سفید و بزرگ آن جمع به او گوشزد می‌کرد. طرح صیانت در حقیقت نقش ریش سفید را در فضای مجازی ایفا خواهد کرد و به بچه‌ها تذکر می‌دهد که این راهی که در فضای مجازی می‌روید منجر به آسیب‌های زیادی به خودتان می‌شود.

والدین و سرپرستان کودکان، باید کاری کنند که فرزندانشان به سمت کتابخوانی و ورزش سوق یابند، خود کتاب و ورزش باعث می‌شود که فرد با آسیب‌های فضای مجازی بیشتر آشنا شود. همچنین در بحث دوست‌یابی حتی در فضای مجازی به آنها آموزش دهند. آنها باید مهارت‌های خود و فرزندانشان را بالا ببرند تا از اتفاقات بد جلوگیری کنند. همراهی خانواده و بچه‌ها تقویت شود و اعتماد بین آنها بالا رود. تعصبات و سختگیری‌های زیاد خیلی پسندیده نیست. اختلافات زناشویی، اگر پدر و مادر باهم مشکل داشته باشند یا والدین اعتیاد داشته باشند، این مسائل نیز باعث زودرنجی یا درونگرایی کودک شده که همین موضوع کودک را در معرض ناهنجاری‌های اجتماعی از جمله کودک‌آزاری قرار می‌دهد. مواردی نظیر هیجان‌خواهی، میل به محبوبیت و خودشیفتگی‌هایی مانند تبدیل شدن به شاخ‌های اینستاگرام، باعث اغفال کودکان و نوجوانان می‌شود و والدین باید به این موارد آگاه باشند. خانواده‌ها باید به فرزندان خود آموزش دهند هر کسی خانه و عمو نیست و حریم‌ها باید حفظ شود. پدر و مادر به کودکانشان بیاموزند اگر کسی خواسته نامعقولی داشت از جمله یک سری بازی‌ها، یا مثلاً تماشای یک سری فیلم‌ها، برقراری ارتباط با افرادی که مورد اعتماد نیستند یا هر خواسته غیر معقولی به آنها تن ندهند. در یک جمله باید گفت که نه گفتن را به فرزندانشان بیاموزند.

سرهنک مرتضی

نثاری
معاون جرایم
جنایی پلیس
آگاهی پایتخت

کودک‌آزاری در قانون تعاریف خاصی دارد هر گونه آزار جسمی، روحی و روانی، تنبیه، تمسخر، تحقیر و... که از سوی والدین، خانواده یا افراد بیگانه در مورد کودکان رخ دهد در زمره کودک‌آزاری قرار دارد. یکی از مشکلاتی که در پرونده‌های کودک‌آزاری با آن روبه‌رو هستیم، تمایل نداشتن خانواده‌ها و فرد آزار دیده برای شکایت است.

متأسفانه بسیاری از خانواده‌ها یا حتی شخص بزه دیده، بواسطه فرهنگسازی غلط با این تصور که اگر موضوع را مطرح کنند آبرویشان می‌رود، اگر کودکی مورد آزار و اذیت یا تنبیه قرار بگیرد، این مسأله را به پلیس یا دستگاه قضا گزارش نمی‌کنند و به اصطلاح با یک وضعیت خاکستری رو به رو هستیم. در حالی که در بسیاری از کشورها با این جرایم براحتی برخورد می‌کنند و نه تنها ترسی از بر ملا شدن آن ندارند بلکه حتی رسانه‌ها نیز پرده از این جرایم که گاهی از سوی افراد با موقعیت‌های اجتماعی بالا رخ می‌دهد بر می‌دارند. اما شاکي‌ها باید بدانند در ایران پلیس و معاونت جنایی این اطمینان را به همه بزه دیده‌ها می‌دهد که در تمامی جرایم و نه فقط در پرونده‌های کودک‌آزاری، اطلاعات شاکي‌ها کاملاً محرمانه بوده و نزد پلیس محفوظ می‌ماند و علیه آنها هیچ جایی استفاده نخواهد شد. مردم باید بدانند کتمان این موضوع و به دنبال آن درمان نشدن افرادی که مورد بزه قرار گرفته‌اند، و قربانی این حوادث تلخ شده‌اند، عواقب بسیار خطرناکی دارد و حتی می‌تواند خسارت‌ها را در این افراد ایجاد کند. ما در روانکاو برخی مجرمان که به خاطر کودک‌آزاری یا جرایم جنسی بازداشت می‌شوند، متوجه می‌شویم که این افراد خودشان قبلاً قربانی چنین جرایمی شده بودند. این موضوع حکایت از آن دارد که اگر قربانیان این حوادث تحت درمان روانشناسی و بالینی قرار نگیرند و آموزش‌های درستی به آنها داده نشود، عواقب بدتری در انتظار قربانیان است.

متأسفانه در دنیای امروز، ولنگاری و بی‌ادبی اجتماعی گسترش یافته است. در سال‌های اخیر نه تنها از احترام به والدین و بزرگترها خبری نیست بلکه بچه‌ها به جای استفاده از نام پدر و مادر، والدینشان را با نام کوچک صدا می‌زنند. نبود تربیت صحیح در فرزندان باعث می‌شود همین کودکان وقتی در جایگاه والدین قرار بگیرند به دلیل نبود تربیت صحیح رفتار نامناسبی نیز با کودکان خود داشته باشند. تقویت باورهای ادبی و آداب اجتماعی و پایبندی به اصول دینی و فقهی باعث می‌شود که از اتفاقات منفی بعدی جلوگیری شود. هر چند در کشور ما خواهد کرد. کودک‌آزاری و خشونت علیه کودکان به شدت برخی کشورهای اروپای شرقی یا امریکای جنوبی و لاتین، دیده نمی‌شود اما بی‌توجهی به برخی خط قرمزها و فرهنگ و قانون می‌تواند پیام ناگواری داشته باشد.

پلیس یک سری پیشنهادها برای خانواده‌ها دارد که با رعایت آنها، می‌توان از این معضلات جلوگیری کرد. یکی از آنها رعایت معیارهای اخلاقی و پایبندی به قیود دینی و آداب اجتماعی است. احترام گذاشتن و رعایت ادب خود باعث می‌شود که این موارد می‌شود. آشنایی خانواده‌ها با فضای مجازی و دادن آموزش‌های لازم به فرزندان در مورد استفاده از این فضا یکی دیگر از راهکارهای جلوگیری کننده است. از آنجا که برخی مصادیق

«ایران» از نگاه دو کارشناس

ابعاد مختلف کودک آزاری را بررسی می‌کند

فریاد بی‌صدای فرشتگان کوچک

مرجان همایونی
خبرنگار

در اورژانس بی‌صدا و آهسته باز شد. زن جوان مضطرب و پریشان حال در آستانه در ظاهر شد. موهای به هم ریخته‌اش که از گوشه و کنار روسری بیرون زده بود پریشان احوالی و درماندگی اش را بیشتر به رخ می‌کشید با چهره‌ای رنگ پریده و چشمانی پر از اشک و هراس کودکی را در آغوش می‌فشرد.

پرستار اورژانس به طرفش آمد، زن جوان فقط صدای مبهمی می‌شنید تمام تواتش را جمع کرد و کودک نیمه جانی را که روی دستانش بود به سمت پرستار گرفت. قدرت حرف زدن نداشت، اما دلش هم نمی‌خواست آنچه را بر سر طفلش آمده بر زبان بیاورد. دختر کوچولو را روی برانکارد خواباندند تا پزشک کشیک او را معاینه کند. حال کودک وخیم بود، آنقدر که مطمئن نبودند تا ساعتی دیگر زنده بماند. کودک به بخش مراقبت‌های ویژه منتقل شد و زن جوان که قدرت ایستادن نداشت در گوشه‌ای از بیمارستان روی زمین نشست. چشمانش را به چپ و راست می‌چرخاند اما تنها چیزی که می‌دید، تصویر دخترکش «ماه چهره» بود. یاد روزی افتاد که نوزادش را پس از به دنیا آمدن در آغوشش قرار دادند صورت دخترک مثل ماه زیبا بود و می‌درخشید همین زیبایی خداداد دخترک باعث شد که او را ماه چهره بنامند.

آن روزها خودش را خوشبخت‌ترین زن دنیا می‌دانست اما حالا، دنیا روی سرش خراب شده بود، اگر بلایی سر دخترکش می‌آمد او چکار می‌کرد!

معاینه اولیه کودک حکایت از کودک‌آزاری داشت. پرستار بلافاصله موضوع را به پلیس خبر داد. زن درمانده و مستأصل در افکار پریشان‌ش غوطه‌ور بود و به

موزاییک‌های کف اورژانس خیره مانده بود که چشمش به یک جفت کفش سیاه افتاد. سرش را که بلند کرد مردی را با لباس و درجه نظامی دید مرد جوان با صدایی بلند و لحنی دستوری از او خواست بلند شود و به سوالات وی پاسخ دهد.

زن جوان دلش می‌خواست خبر خوب شدن دخترش را بشنود اما آنچه می‌شنید بیشتر دلش را به لرزه می‌انداخت.

«چه شد که دخترت به این روز افتاد؟» زن جوان به سختی ذهنش را جمع و جور کرد و گفت: نمی‌دانم. یعنی مطمئن نیستم.

امیدوارم که اشتباه کرده باشم. کاش واقعیت نداشته باشد. همانطور که این جملات را نصف و نیمه بیان می‌کرد از اضطراب

مدام گوشه روسری رنگ و رو رفته‌اش را در دست می‌فشرد. مأمور جوان که متوجه حال نامساعد این مادر شده بود کمی صبر کرد اما موضوع آنقدر حساس بود که نمی‌توانست زمان را از دست بدهد. به آرامی گفت: شما ماجرا را تعریف کنید، پلیس و قاضی خودش پیگیری می‌شود تا مشخص شود اصل موضوع چیست.

صغری لحظه‌ای مکث کرد و بغضی را که در گلویش جا خوش کرده بود، فوراً داد و با صدایی که پر از غم و درد بود، گفت: شوهرم کارگر است صبح از خانه بیرون می‌رود و آخر شب برمی‌گردد. خودتان که می‌دانید کارگری چندان درآمدی ندارد. اوضاع مالی‌مان باعث شد تا به این فکر بینفتم که من هم کمک خرج همسرم شوم و برای کسب درآمد، سبزی پاک کنم، پيازداغ و سیر داغ درست کنم و بفروشم. امروز سفارش سبزی داشتم، معمولاً روزهایی که سفارش زیاد دارم، مجبورم بچه را به همسایه‌ای یا دوستی بسپارم.

اگر بچه را با خودم ببرم، مجبورم یک دستم به ماه چهره باشد و با یک دست هم که نمی‌شود باز زیاده حمل کرد. بچه‌ام نیز تنهایی جرات نمی‌کند در خانه بماند، البته خودم هم راحت ترم

چه مواردی را می‌توان کودک آزاری نامید؟

اما برای اینکه بدانیم تعریف کودک آزاری چیست و چه مواردی کودک آزاری محسوب می‌شود و سوالاتی در این خصوص پای صحبت‌های علیرضا باوی، معاون قضایی رئیس کل دادگستری استان خوزستان نشستم. او که دکناری حقوق کیفری و جرم شناسی دارد، در تعریف کودک آزاری به خبرنگار «ایران» گفت:

قبل از هر چیز باید تعریفی از طفل و کودک داشته باشیم، تعریف طفل یعنی هر فردی که به سن بلوغ شرعی نرسیده است را کودک می‌نامیم و در رابطه با نوجوان نیز باید گفت هر فرد که زیر هجده سال کامل شمسی است و به سن بلوغ شرعی رسیده است. طبق قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب سال ۱۳۹۹، تمام افرادی که به سن هجده سال تمام شمسی نرسیده‌اند، مشمول این قانون هستند. منظور از کودک، در این بحث، نوجوان نیز هست چرا که ما در مواردی مشاهده می‌کنیم که فرد نوجوان نیز مورد آزار و اذیت قرار گرفته است.

از جلوگیری برای تحصیل کودک تا آزار و اذیت‌های رایج که منجر به صدمات بدنی و گاهی مرگ او می‌شود می‌توان در گروه کودک آزاری قرار داد. اگر بیشتر بخواهیم به این موارد بپردازیم، باید بگوییم که بی‌شک کودک‌انی که پدر و مادر یا به عبارت جامع‌تر سرپرست ندارند، کودک‌انی که سرپرست آنها اعتیاد به مواد مخدر دارند یا بیماری صعب‌العلاج یا بیماری روحی و روانی دارند، کودک‌انی که والدین‌شان در زندان به سر می‌برند و به‌طور کلی کودک‌انی که مورد بی‌مهری قرار می‌گیرند و بواسطه شرایط والدینشان آسیب‌های شدیدی می‌بینند، به نوعی مورد کودک آزاری قرار گرفته‌اند.

در صورتی که والدین یا سرپرست قانونی کودکان، آنها را مورد خشونت قرار داده یا حتی آنها را مجبور به کارهای شنیع و غیرقانونی کنند به‌عنوان مثال، والدین یا سرپرست کودک و نوجوان، او را مجبور

که یک بچه ۵ ساله را تنها نگذارم. یک وقت دست به گازی چیزی می‌زند و بلایی سر خودش می‌آورد. امروز ماه چهره را به خانه زن صاحب خانه‌مان به نام بلیقیس بردم. بعد هم از خانه خارج شدم اما وقتی برگشتم با عجله به سراغ دخترم رفتم. بچه‌ام رنگ به رو نداشت و حالش خیلی بد بود، آنقدر که به سختی راه می‌رفت و مدام از درد ناله می‌کرد. از زن صاحب خانه علت حال بد بچه‌ام را پرسیدم. او هم با لکتن و ترس گفت نمی‌داند اتفاق خاصی نیفتاده احتمالاً مسموم شده و برای همین رنگش پریده است.

بچه را به خانه بردم، اما ماه چهره هر لحظه حالش بدتر می‌شد. وقتی او را به خانه بلیقیس برده بودم حالش خوب بود. هنوز یک ساعت نگذشته بود که بچه‌ام روی زمین افتاد و بی‌هوش شد کلافه و گیج بودم، چرا باید دخترم به این حال و روز می‌افتاد؟ کمی آب قند دادم چشمانش را باز کرد کفتم چی شده حرف بزن ببینم که به سختی گفت: دایی اشکان (برادر زن صاحب خانه) به من گفت بیا بریم تو اتاق برات قصبه بگم منم رفتم اما... بعد حالم بد شد. دایی اشکان ترسیده بود خواهرش را صدا کرد. بلیقیس خانم به من آب قند داد و گفت به مامانت چیزی نگو. بلیقیس خانم گفت اگر حرفی بزنم، ما را از خانه‌شان بیرون می‌کنند و ما مجبوریم که در خیابان زندگی کنیم. حالا که من این موضوع را به تو گفته‌ام، اگر آنها ما را بیرون کنند، شب کجا بخوابیم؟ ما که جایی برای ماندن نداریم!

از شنیدن این حرف‌ها به هم ریختم از یک طرف حال بچه هر لحظه بدتر می‌شد و از طرف دیگر هزار فکر و خیال به سرم زده بود. درنهایت او را بغل کردم و به سمت بیمارستان دویدم. صحبت‌های صغری که به اینجا رسید، ناگهان صدای پرستارها و پزشک از اتاق به گوشش رسید. دلش بی‌تاب شد به سمت اتاق رفت، اما با دیدن ملحفه سفیدی که روی صورت دخترکش کشیدند فریادی زد و از هوش رفت.

می‌توان گفت مشکلات خانوادگی و اختلافات والدین در کنار سایر عوامل، به کودک آزاری و آسیب فرزندان بیشتر دامن می‌زند. گاهی اوقات کودک آزاری از سوی خانواده رخ می‌دهد و این احتمال وجود دارد که والدین به خاطر اتهامی که برای آنها در نظر گرفته می‌شود، شکایت نکنند. زمانی که شاکي خصوصی نداشته باشد، آیا در این خصوص به این پرونده‌ها رسیدگی می‌شود؟

در صورتی که کودک آزاری رخ دهد حتی اگر والدین این موضوع را گزارش ندهند و شکایتی هم نداشته باشند، دادستان آن شهر و بخش به‌عنوان مدعی العموم وارد عمل قابل و دستور لازم را صادر خواهد کرد. کودک آزاری از زمره جرایم غیر قابل گذشت است و در صورت گذشت شاکي، از جنبه عمومی مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت و با رضایت شاکي رسیدگی به آن متوقف نخواهد شد که این موضوع اهمیت جرم را نشان می‌دهد.

رئیس شورای حل اختلاف استان خوزستان در مورد نحوه رسیدگی به پرونده‌های کودک آزاری می‌گوید: چنانچه کودک آزاری رخ دهد به دستور دادستان، ضابط قضایی که نیروی انتظامی است و بهزیستی می‌توانند وارد عمل شوند و به این موضوع رسیدگی کنند. در صورتی که کودک بی‌سرپرست یا بدسرپرست باشد، یا والدین در دسترس نباشند، والدین یا سرپرست قانونی زندانی باشد، یا توانایی نگهداری کودک را نداشته باشند یا اینکه کودک به هر دلیلی در معرض خطر باشد، موضوع از سوی مددکار به بهزیستی و بعد از آن ظرف مدت ۱۲ ساعت به دادستانی اعلام می‌شود. با ورود دادستان و با توجه به احتمال بروز حادثه و خطر برای کودک، وی به مراکز بهزیستی منتقل خواهد شد و تحقیقات برای شناسایی عامل یا عاملان این کودک آزاری حتی اگر شاکي خصوصی نداشته باشد به دستور دادستان محل ادامه خواهد یافت. این موضوع را هم باید در نظر داشت اگر کسی از کودک آزاری با خبر باشد و این موضوع در اطلاع دهد مجرم شناخته می‌شود. همچنین اگر کسی هویت شخصی که کودک آزاری را به پلیس یا مراجع قضایی گزارش کرده و فاش کند نیز مجرم محسوب می‌شود.